

AR REKLAMUOTIS LIETUVIŠKAI YRA PROVINCIALU

Justinas Jurkaitis
Joniškio rajono savivaldybės kalbos tvarkytojas

Šių metų rugpjūčio 20 d. „Joniškyje“ Ligitos Eitkevičienės straipsnyje „Ką galime pasiūlyti turistams ir sau patiems?“ teigiama: „Galbūt bijodami angliškosios kalbos invazijos, o gal, būdami provincialais, šalia lietuviško kavinės, parduotuvės ar kirpyklos iškabos užrašo nerašome ir kita kalba apie įstaigos pobūdį informuojančio žodžio“.

Nėra ypatinga vertybė

Kad anglų kalba veržiasi į mūsų kasdienę vartoseną, pastebime visi. Vien jau prakalbus apie kompiuterius beveik neišvengsime iš anglų kalbos atėjusių žodžių. Kai kurie iš jų palengva netgi įsigali ir virsta kompiuterijos terminais. Angliakalbė ypač populiari internete. Todėl galbūt iš tiesų yra savotiškai baisu, kad anglų kalba nepakeistų anksčiau lietuvių kalbą iš vartosenos stūmusios rusų kalbos, o juk anglų kalba turi žymiai geresnes galimybes plisti, mat ja kalbama savo noru, be prievartos. Vis dėlto anglų kalbos vartojimas nėra kokia nors ypatinga vertybė. Prof. A. Paulauskienė ironizuoja: „Dabar raktus į visas mokslo sritis duoda anglų kalba. Ji *turtingiausia ir visaapimanti*“. Taip, anglų kalba šiuo metu ypač dideliais tempais bando užimti tarptautinio bendravimo kalbos pozicijas, bet vargu ar jos reikia mums vienam kitą suprasti ir **ar anglų kalbos nevertojimas viešuosiuose užrašuose rodo mūsų provincialumą?**

Juk ji valstybinė

Atsivertę „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“, pamatome, kad provincija yra vadinama vietovė, esanti toli nuo sostinės ar nuo stambesnių centrų, o provincialu yra vadinamas provincijoje gyvenantis arba provincialus, t. y. atsilikęs, siauras, ribotas, žmogus.

Vargu ar galima teigti, kad kitos kalbos nevertojimas (ne jos nemokėjimas) viešojoje informacijoje reiškia siaurą, ribotą ar atsilikusį žmogaus požiūrį. Tad provincialais šiuo atveju būtų galima vadinti mus nebent tik kaip gyvenančius tam tikroje teritorijoje toliau nuo sostinės. Taigi jei kažkas tinka sostinei, nereiškia, kad tas pats lygiai taip pat tiks ir provincijai. Todėl kyla klausimas, ar provincijoje tikrai yra tikslinga vartoti kitą kalbą viešojoje informacijoje. Ar tik bandymas lygiuotis į didžiuosius miestus neverčia kaip tik manyti, kad mes provincialai ne tik gyvenamosios vietos prasme?

Užsienietiškų užrašų buvimas nereiškia vadavimosi iš provincialumo. Kaip tik nesuvokimas, kad ir savos kalbos užrašas yra geras ir vertingas yra provincialaus mąstymo požymis. Ar tai ne savęs apgaudinėjimas, kad štai ir provincijoje gali būti taip, kaip sostinėje? O jei ir gali, ar nelietuviškas užrašas duoda vertingos mums informacijos. Neatrodo, kad į Joniškį atvažiavęs užsienietis turėtų nesuprasti, kodėl Lietuvoje (taigi ir Joniškyje) viešojoje informacijoje vartojama vien tik lietuvių kalba. Juk ji **valstybinė**.

Kas per daug, tas nesveika

Žinoma, jei banke ar viešbutyje nebus informacijos bent jau kuria nors tarptautinio bendravimo kalba, tai pasunkins atvykėlio orientavimąsi. Tačiau Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1997 m. gegužės 25 d. patvirtintos Viešosios garsinės informacijos ir viešųjų užrašų laikinosios taisyklės tokiose įstaigose nedraudžia vartoti greta valstybinės (t. y. lietuvių) kalbos ir kitų tradicinių tarptautinio bendravimo kalbų (anglų, vokiečių, prancūzų). Šiomis kalbomis gali būti pateikiama informacija, susijusi su užsieniečių aptarnavimu, tarptautiniu transportu, turizmu ar tarptautiniais renginiais. Paprastai užsieniečiai aptarnaujami viešbučiuose, bankuose (valiutos keityklose), paštuose, viešojo maitinimo įstaigose, informaciniuose centruose, taigi čia ir galėtų būti

rašoma kita kalba, tačiau reikia prisiminti, kad pirmiau turi būti lietuviškas užrašas, o šalia esantis užrašas kita kalba turi būti mažesnis. Vis dėlto ne visoms įstaigoms tikslinga kabinti užrašus kita kalba (kas per daug, tas nesveika).

Turi būti teisiškai pagrįsti

Dar vienas labai svarbus niuansas yra tas, kad visi viešieji užrašai turi būti teisiškai pagrįsti. Tad viešojoji informacija turi būti ne tik lietuviška ir taisyklinga, bet ir registruota ar turėti valstybės ar savivaldybės institucijų leidimą. Pagal Vartotojų teisių gynimo įstatymo 5 straipsnio papildymo įstatymą neužtenka, kad pastato išorėje kabėtų dažnai nieko neatspindintis įmonės pavadinimas. Čia turi būti valstybine kalba nurodomas parduodamų prekių ar teikiamų paslaugų klasės (*drabužiai, maisto prekės, manikiūras*) arba prekybos ar paslaugos teikimo vietos rūšinis (*valykla, kirpykla, parduotuvė*) pavadinimas. Pagal Valstybinės kalbos įstatymą kitomis kalbomis greta valstybinės gali būti nurodyti tautinių bendrijų organizacijų pavadinimai ir informaciniai užrašai, tiesa, jie taip pat neturi būti didesni nei užrašai valstybine kalba. **Visi užrašai būtinai turi būti taisyklingi.**

Neužmirškime, kad „Mūsų kalba savo tobulumu nenusileidžia kultūringiausių kraštų kalboms“ (A. Paulauskienė), o jos vartojimas nereiškia mūsų provincialumo, juk visiškai normalu savoje valstybėje kalbėti sava kalba. Dirbtinis užsienietiškų užrašų „klįjavimas“ ten, kur papuola, nerodo mūsų išprusimo, o verčia susimąstyti, ar dar liko mumyse nors lašas pagarbos savo kalbai, o per ją kultūrai ir tautai.

(Skelbta Joniškio rajono laikraštyje „Joniškis“. 2004 m. spalio 22 d. P. 2)